

95368909-9	16/09/2025	המקום מגזין לחרדים	עמוד 8	1/2	19.66x23.69
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

על "היום" שלנו :

הרב יהושע פפר
רב קהילת 'אור חדש' בירושלים
וראש מכון 'עיון'

רגע של עיון

היום הזה נהיית לעם: על "היום" שלנו

חובה להפנים: אנחנו זוכים לחיות את אותו "היום" של ספר דברים - לא יום אחד, אלא תקופה ארוכה למדי של כניסה לארץ ושיבת ציון

יש מילה אחת החוזרת שוב ושוב בספר דברים: המילה היום. היא מוזכרת בו למעלה משבעים פעם, יותר מכל ארבעת חומשי התורה שקדמו לו יחדיו. אציין אזכורים אחדים: "וַיִּדְעַת הַיּוֹם וַהֲשַׁבֵּת אֶל לִבָּהּ" (ד, לט); "וַהֲיִי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מַצְוֶה הַיּוֹם עַל לִבָּהּ" (ו, ו); "רְאֵה אֲנִי נָתַן לַפְּנִיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה" (יא, כו); "אַתֶּם נֹצְרִים הַיּוֹם כְּלָכֶם" (כט, ט). ועוד ועוד.

מה מיוחד כל כך ב"היום" - אותו יום שבו נאמר נאומו הגדול של משה רבנו - שהוא תובע אזכור כה מתמיד? מדוע חוזר שוב ושוב הדגש על היות הדברים נאמרים "היום"? על אזכורים אחדים רש"י מזכיר את הרעיון של "בכל יום ויום" (ברכות סג, ב) - התורה משתמשת במילה כדי לרמוז את האקטואליות של הברית והתורה. ועדיין, פרשנות זו לא תועיל לרוב האזכורים, ובפשטותו של מקרא השאלה נותרה בעינה: מדוע "היום"?

התשובה לשאלה, עולה מתוך

אחד האזכורים הבולטים: "שָׁמַע יִשְׂרָאֵל אֶתָּה עֹבֵר הַיּוֹם אֶת הַיַּרְדֵּן לְבָא לָרֶשֶׁת גּוֹיִם גְּדֹלִים וְעֲצָמִים מְקֻמָּה" (ט, א). כלומר, אותו "היום" שעליו מדבר ספר דברים הוא יום מיוחד וידוע: יום המעבר מהמדבר אל הארץ המובטחת, ארץ ישראל. ספר דברים נאמר על סף הכניסה לארץ. המילה "היום" מסמלת את מועד הכניסה, ומעבירה מסר של דחיפות: זה קורה היום. עלינו להיות מוכנים.

אתה עובר היום את הירדן

למדנו מכאן כי ה"יום" של דברים איננו יממה רגילה, עשרים וארבע שעות. משה עתיד למות, וישראל יתאבלו עליו שלושים יום בטרם יעברו את הירדן בפועל. מדובר אפוא בתקופה, זמן המעבר לארץ המובטחת. בידוע כי לא יזכה להיכנס עמהם לארץ, מוסר משה את נאום הפרידה הגדול - ספר הדרכה לחיים בארץ ישראל - עוד בטרם נכנסו, בתקופת המעבר.

”

הבחירה היא שלנו.
אפשר לראות את קיומנו בארץ בתוך התגשמות של חזון חילוני, כזה של פינסקר ונורדאו וכן נוריון, קיום המנוגד לדבר ה' ורצונו. ואפשר לראות את השגחת ה' עלינו לטובה ואת ההזדמנות הקובעת חובה דחופה לפעולה

עוד למדנו את החשיבות הגדולה של המעבר אל הארץ. פסוקים רבים מלמדים שארץ ישראל הוא מקום קיום המצוות: "אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר נָתַן ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם לָכֶּה לָרֶשֶׁתָּהּ כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר אַתֶּם חַיִּים עַל הָאָדָמָה" (יב, א). כפי שהרמב"ן מבאר (ויקרא יח, כה), קיום המצוות בחו"ל אינו אלא הכנה ותיקון לקראת הקיום האמיתי בארץ ישראל.

אך ספר דברים מלמד דבר נוסף: שיום הכניסה הוא יום שבו נהיינו לעם: "הִסְכַּת וְשָׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה נִתְּנָה לָעָם לֵה' אֱלֹהֵיהֶם" (כו, ט). כפי שהפסוקים הסובבים מדגישים, העיסוק הוא הכניסה לארץ ויישום דברי התורה הלכה למעשה: כתיבת התורה וטקס הברכה והקללה על הרי גריזים ועיבל. בנוסף על יציאת מצרים והברית שנכרתה בחורב, בכך נהיינו לעם.

יש שיראו בכך הצדקה לפתיחת מגילת העצמאות: "בארץ-ישראל קם העם היהודי, בה עוצבה דמותו

19.06x18.3	2/2	עמוד 9	המקום מגזין לחרדים	16/09/2025	95368910-1
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

על "היום" שלנו :

במדינה חילונית. ובמקום ההכרה שבלעדי כוחו של הקב"ה אין אנו יכולים לעשות חיל, יש שמוניחים ומגנים את עשיית החיל עצמה, כאילו לא ראוי לנו העיסוק בכך. יתכן שלתפיסות כאלה יש מקום בארצות הגולה. כאן, בארצנו, עלינו לחשוב במונחים אחרים של אתגר דחוף לפתח חברה יהודית - צבא, כלכלה, זרועות שלטון, מוסדות, תרבות, וכך הלאה. עלינו להשתית את כל המפעל על יסודות של ספר דברים.

הבחירה שלנו - "היום"

הבחירה היא שלנו. אפשר לראות את קיומנו בארץ בתור התגשמות של חזון חילוני, כזה של פינסקר ונורדאו וכן גוריון, קיום המנוגד לדבר ה' ורצונו. ואפשר לראות את השגחת ה' עלינו לטובה ואת ההזדמנות הקובעת חובה דחופה לפעולה.

אמנם, יש אתגרים. יש מלחמות לנהל ומחלוקות ליישב. אבל בכך אין כל חידוש: ספר מלכים, שנכתב בזמן הכית והנבואה, מלא בהם. ובכל זאת, גם בתור מריבה ושסע, ממשיך משה לדבר אלינו דרך ספר דברים - שלא נאבד את תודעת "היום".

זו התודעה שאליה קורא ספר תהלים (צח), כשהוא מזהיר מפני חטא המרגלים: "היום - אם בקולו תשמעו". הגמרא מציינת את דברי אליהו הנביא הדורש פסוק זה גם ביחס לביאת המשיח. אכן, העניין תלוי בנו. היום.

השמיים. במקום זאת, קיבלנו את הציונות של הרצל וכן גוריון ובית מקדש שטרם ירד מן השמיים ושכנייתו תלויה במעשה אנוש. ייחלנו אלפי שנה לחזרה לארצנו. אבל לא ככה.

אולם, כדי לבסס את הישיבה בארץ אנו זקוקים לאותה 'תודעת דברים', שהיא קודם כל תודעה לאומית. ספר דברים דורש מאתנו שמירה על החוקים והמשפטים, כדי שנדע לבסס חברה שערכי התורה, צדקה ומשפט, עומדים במרכז. הוא דורש מאתנו לחיות לאור היסודות הגדולים של עבודת ה' (מה שמכונה "מצוה" ומפורט בפרשות ואתחנן עקב) כדי שלא ניפול, חלילה, לגרסה חדשה של חטא המרגלים.

לא קל לנו, ליהדות חרדית שצמחה בתור תודעת מאבק ואיום. לאמץ תודעה זו. במקום ההכרה בטוב הארץ שספר דברים דורש מאתנו - "וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ" (דברים ח, י) - יש שבכלל רואים בני ישראל "מעשה שטן", חלילה, ואחרים שוללים את זיקת המדינה והישגיה לעם היהודי כשל הנהגתה החילונית. ברגעי ייאוש, יש שאפילו מהרהרים: "תמיד אפשר לשוב לארצות הגולה".

האם יש דבר אנטי-ספר-דברים עמוק מזה?

במקום האמון בה' שאמור לדרבן אותנו לאחוז בארץ במלוא המובן ולתקן את חטא המרגלים ש"לא האמינו לדברו" (תהילים קו, כד), יש שנרתעים מכך בטענה שהקב"ה לא ישרה את ברכתו

”
המעבר אל
הארץ הוא
שלב מכריע
בהיווצרות
הלאומית של
העם היהודי.
יום הכניסה
הוא יום של
חידוש הקשר
בינינו לבין
הקב"ה,
חידוש המהות
היהודית

הרוחנית, הדתית והמדינית, בה חי חיי קוממיות ממלכתית, בה יצר נכסי תרבות לאומיים וכללי-אנושיים והוריש לעולם כולו את ספר הספרים הנצחי". אין זו כוונתו. פתיחת מגילת העצמאות מערערת, במודע או שלא, את יסודות העם שקדמו לכניסה לארץ - אותם היסודות שבהם עוסק ספר דברים. בכך היא בהחלט בעייתית.

ואולם, יש בה קורטוב אמת. המעבר אל הארץ הוא שלב מכריע בהיווצרות הלאומית של העם היהודי. יום הכניסה הוא יום של חידוש הקשר בינינו לבין הקב"ה, חידוש המהות היהודית. "את ה' האֱמַרְתָּ הַיּוֹם לְהִיּוֹת לְךָ לֵאלֹהִים וְלָלַכְתָּ בְּדֶרֶכָיו וְלִשְׁמֹר חֻקֵּיוּ וּמִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וּלְשַׁמֵּעַ בְּקוֹלוֹ. וְה' הָאֱמַיְרָה הַיּוֹם לְהִיּוֹת לְךָ לְעַם סֻגְלָה כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר לְךָ וְלִשְׁמֹר כָּל מִצְוֹתָיו" (כו, יז-יח). הכניסה לארץ מהווה חידוש הכרית: אנו בוחרים בקב"ה, והוא בוחר בנו.

הכניסה לארץ: שינוי תפיסה

חובה להפנים: אנחנו זוכים לחיות את אותו "היום" של ספר דברים - לא יום אחד, אלא תקופה ארוכה למדי של כניסה לארץ ושיבת ציון.

קרוב למאתיים שנה, וכפרט במאה השנים האחרונות, עם ישראל חוצה את הירדן שלו, כובש ומתיישב בארצו. לא באנו מוכנים. ציפינו להגיע על כנפי נשרים עם בית המקדש שיוּרד באש מן